

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

Téma práce : Projevy nenávisti v on-line prostoru

Autor : Veronika Šmotková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dalibor Šelleng, Ph.D.

Oponent: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Rozsah práce: 60 stran

Datum odevzdání práce: květen 2024

1. Charakteristika tématu: *Téma je nesporně aktuální; vyžaduje však kritický odstup od oficiálních a politicky silně kontaminovaných pramenů. Adekvátní zvládnutí diplomního úkolu přepokládá nejen znalost ustanovení trestního zákoníku, ale také širší poznatky o prostředí internetu. Potřebná je orientace v mezinárodních dokumentech. Stejně tak je ovšem zapotřebí i důsledná reflexe problému po stránce ústavněprávní, trestně-politické a ve světle základních zásad trestního práva.*

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Práce má dostatečně přehlednou strukturu. Autorka postupuje logicky správně od vymezení svého tématu a jeho pojmosloví k dílčím otázkám. Nejprve se zabývá vymezením tzv. nenávistných projevů a specifikům on-line prostředí. V této části je práce zaměřena spíše fenomenologicky. Pojem nenávistných projevů autorka konfrontuje s ústavně garantovanou svobodou projevu a s dalšími základními právy a svobodami. V jejím výkladu hraje zásadní roli otázka proporcionality omezení svobody projevu (toto kritérium však autorka nezkoumá důsledně a nepředpojatě). Dále se autorka zabývá různými pohnutkami nenávistných projevů (rasa, etnikum, národní původ, politické přesvědčení atd.). Z hlediska trestněprávně exegetického jsou přínosem úvahy o znacích jednotlivých skutkových podstat trestných činů, včetně otázky „spáchání trestného činu veřejně přístupnou počítačovou sítí“. Autorka se dále zabývá relevantními mezinárodními úmluvami (zejména Úmluvou o počítačové kriminalitě a jejím dodatkům).

Práce je svojí metodou pozitivistická – soustředí se na syntézu obsahu právních předpisů. Uvádí však i některé zajímavé kriminologické poznatky a také vlastní úvahy autorky de lege ferenda. Autorka považuje současnou právní úpravu, jež se dotýká jí zkoumaných jednání, sice za dostatečnou, avšak není spokojena s taxativními výčty chráněných osob v případě trestných činů dle § 352 či § 355 TZ. Autorka zde postrádá výslovnou ochranu osob příslušejících k tzv. komunitě LGBT+ nebo osob s tělesným postižením.

Poměrně stručná práce představuje základní přehled problematiky, kterou si diplomantka vybrala. Po stránce formální nelze práci vytýkat větší nedostatky. Práce je na velmi dobré úrovni jazykové a stylistické; poznámkový aparát je veden řádně, a to i přes široký okruh různorodých pramenů, z nichž část pochází ze sítě Internet. Slabší je už originální přínos práce, kam patří mimo jiné schopnost diplomanta udržet si kritický odstup od použitých pramenů.

Bohužel, v současné době je převážná většina materiálů publikovaných ke zkoumanému tématu přetížena jednostrannou ideologií– jde především o zdroje z provenience nevládních organizací a státních orgánů. Autorka bez jakékoli kritiky přebírá narativ těchto pramenů. To se týká již samotné míry škodlivosti popisovaných jednání a závěrů o proporcionalitě jejich postihu prostředky trestního práva. I tam, kde autorka upřednostňuje mimotrestní řešení, nezamýšlí se nad širším dopadem např. jí podporované cenzury internetových platforem. Myslím, že univerzitní student práv by se neměl omezit na takovéto slepé převzetí oficiálního diskurzu. To se týká zejména prací, které byly zadány na katedrách trestního práva. Je si totiž třeba uvědomit, že řada trendů z oblasti kriminalizace tzv. nenávistných projevů on-line jde přímo proti dosavadním tendencím v moderním trestním právu, resp. i proti jeho tradičním zásadám. Tím není zdaleka jen zásada subsidiarity trestní represe, ale zejména princip nullum crimen sine lege. Materie tzv. trestných činů z nenávisti se je součástí tzv. nové kriminalizace – spíše negativního fenoménu, jenž nastupuje od 90. let 20. stol., a který mimo jiné zahrnuje i návrat k rozsáhlým kasuistickým ustanovením (pro něž i autorka v této práci pléduje).

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: *Při ústní obhajobě autorka může odpovědět na otázku, zda obstojí tzv. argument šikmého svahu, tzn. zda se vymýcením nenávistných projevů on-line zmenší míra nenávisti v reálném světě.*

Dále může odpovědět na dvě z následujících otázek:

Co rozumíme tzv. faktickou dekriminací určitého jednání?

Co rozumíme tzv. morální panikou?

Co se rozumí tzv. rizikovou společností (něm. Risikogesellschaft)?

Do jaké míry různé vlivové skupiny, jinak neúspěšné v politické soutěži, prosazují doktrínu nenávistných projevů jako formu umlčování svých politických oponentů?

Co rozumíme tzv. realistickým a co tzv. konstruktivistickým přístupem ke statistikám v kriminologii?

Co rozumíme pojmem dolus coloratus?

Co v kriminologii označujeme jako tzv. net-widening?

Jaký je rozdíl mezi pohnutkou a motivem trestného činu?

Jaký je rozdíl mezi tzv. pravými a nepravými verbálními delikty?

Co rozumíme pojmem sémantická přesnost?

Co se v sociologii označuje jako tzv. rozpojení identit?

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 10. června 2024

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
oponent diplomové práce